

ВОЗГАДАС

ХВАРЭЦЬ СТАЛІ МЕНШ. ПАМІРАЦЬ — ЧАСЦЕЙ

Як ні парадасна гэта здаецца на першы погляд, але з пачаткам пераходу на рыначныя адносіны пачала скарачацца колькасць зваротаў бабурчан да медыкаў.

Так, сёлета, паводле звестак статыстыкі, за тры месяцы на 30 працэнтаў зменшылася ў параўнанні з мінулым годам колькасць заходаў у агульнае страй-прадзавольніцкія магазіны. І гэта, здаваўся сабе, пры вострым дэфіцыце медыкаменту, нават самых звычайных.

Але людзі здарэўшыся, на жаль, не сталі. Бо адна-часова зарэгістравана ўро-

Па пухавіцкаму часу

МАР'ІНА ГОРКА. Раён-нем мясцовага райканкама многія арганізацыі і прадпрыемствы раёна сталі працаваць па пухавіцкаму часу. І хоць стрэлкі на гадзінніках ніхто не пераводзіў, на работу людзі пачалі прыходзіць на гадзінны раён. Не з 9 раніцы, а з 8 стаў працаваць і сам Інжы-ятар — райвыканком, сель-скія Саветы.

Раённе было прынята паводле пухавіцкага часу ў многіх калектывах. Асноўны аргумент — і на ўласных пры-свадальных участках таксама работнікі хапае.

Свята — кожны год

ВАУКАВІСЬ (А. Дук). Жыхары райцэнтра рыту-юць адзначыць 740-годдзе заснавання горада. Упершыню Ваўкавыск упаміна-ецца ў Іпацэўскім летапісе пад 1252 годам. У наступ-ным годзе Ваўкавыск ад-значыць 490 гадоў з дня атрымання Магдэбургскага права.

ПАВЕДАМЛЯЕМ ПАДРАБЯЗНАСЦІ

На граніцы зноў трывожна

Многія рэспубліканскія выданні, у тым ліку і «Звязда», паведамлялі пра тое, што за апошнія дні дзякуючы намаганням пагранічнай групы пааружаваных асоб, якіх вываз за мяжу выйшлі з-пад кантраля іх іх, іхных каштоўнасцей. Сёння мы паведамляем пра гэта больш падрабязна.

Сірэны на заставах гучаць даволі часта. Здароўвае вучэбны трывожнік, калі камандаванне намагаецца праверыць га-тоўнасць і выхад падначале-ных; нярэдка сігналізацыя спрацоўвае і ад дзікіх жывёл, якіх на неацярпеласці зайшлі ў зону. А бывае і парашальні-справа перасячы мяжу.

І на гэты раз, калі справа-вала сігналізацыя, а пачатковыя заставы маёр Аляксандр Бела-вусы паднялі пагранічны «су-ружжы», наўрад ці можа ўваж-на быць прынята ў гэтай справе прафесіяналы, якіх выпрабаванні чакаюць наперадзе яго байдую.

Была самая поўная, 28 хвілін першай гадзіны ночы, калі

спецыяльным ідэяльным параш-ком, вась сабака і апек саліс-тую абалонку.

Вылікалі падмогу. Неўзабаве на след выйшаў радавы Сяргей Шванскі з сабакамі Бі-лі. І ў гадзіну 10 хвілін ночы пачалі праследваць.

Ноч, цемра. Да таго ж мяс-цовасць даволі складаная: лес, балоты. Улічваючы гэта, запра-сілі падмогу з Брэсцкага па-гранічнага аддзялення. Адтуль неадкладна выслалі рэзэрвовую групу, якая роўна праз гадзіну таксама ўключылася ў праследванне парашальнікаў.

Мінула яшчэ адна гадзіна пошукаў. Аб тым, што параш-альнікі шмат, гаварылі сля-ды на кантрольна-судовай па-сасе. Хто іх? З якой мэтай спя-шаюцца за мяжу? Ці ёсць у іх зброя і ці гатовыя яны яе прымяніць? А таму дзейніча-лі даволі звыклі асі-рожнасцю.

Нарэшце ў тры гадзіны дзе-

сяць мінут парашальнікаў за-трымалі ў нейкай сотні метраў ад граніцы. Іх аказалася 16 чалавек.

У выніку папярэдняга след-ства было ўстаноўлена, што ўсе яны — грамадзяне Пакіс-тана. А вось як трапілі сюды, — цалая гісторыя. Прынамсі, па іх словах, яны належалі да народнай партыі Пакістана. Прыбылі ў Беларусь саюз па ту-рыстычных пунёўках. Да гэта-га адзін аднаго не ведалі. Нех-та трапіў у Ташкент, тхосці ў Сочы, Забайкальск. Прычым прыехалі таксама з розных краін: адзін праз Турцыю, дру-гі праз Кітай. Але іх напата-ла адна і тая ж бяда: усе яны пратэрмінавалі свае візы ліч-некалькіх месяцаў назад. Як бы там ні было, але іх дарогі ў канчатковым выніку сціскаліся ў Маскву, дзе яны і пазнаёміліся.

А наколькі шлях дадому ім быў закарэны (візы ж пратэрміна-ваныя), вырашылі махнуць у Германію.

Іх знайшлі ў «балакменнай», які абыцц ў зброі адпавед-ныя візы, запатрабавалі па 2 тысячы долараў з кожнага. Такой вялікай сумы ў іх не аказалася, а таму сціскаліся на значна меншай. Але цяпер ім трэба было самым пераходзіць граніцу ў раёне Брэста.

На поездах прыбылі ў пагра-нічны Брэст, размясціліся ў гасцініцы. Праз тры дні іх па-судзілі ў нейкі фургон і дзавез-лі да граніцы. Там падвалі да сістэмы, паказалі, як пераво-дзіць пераходзіць. А далей яны ўжо топілі ўласнымі ножкамі...

Не ведаю, як у вас, дарэгія чытачы, а ў мяне такое «пры-значэнне» атрымалася. Нікага дзавезу не выйшлі. Можна было б павольна прыняць усё гэта за недарэчны жарт, розыг- [Заканчэнне на 3-й стар.]

Разам — дружная сям'я

Урад ЗША гатовы супра-цоўнічаць з урадам Рэспуб-лікі Беларусь у галіне гуманітарнай дапамогі, — гэта заява каардынатара акцыі «Экспрэс-надзея» Джона Мамфрэда стала лейтматы-вам прэс-канферэнцыі для журналістаў, якая адбылася ў пятніцу ў Савецкіх Мі-ністрах.

Як паведамлялася ўжо, раніцай у мінулы пятніцу пачалася шырокамаштабная аперацыя па аказанню бес-платнай дапамогі жыхарам Беларусі. Яе арганізатар — урад ЗША, а пасрэднікам выступіла прыватная нека-мерцыйная арганізацыя «Сі-ці хуп інтэрнэшнл». Але мала хто ведае, якую велі-зарную работу давалася правесці аддзелу Саўміна па гуманітарнай дапамозе, што наступнае з-за рубяжа, на чале з яго загадчыцай Людмілай Сыравейнай, перш чым кантэйнеры з прадукта-мі і дзіцячым харчаваннем перасеклі граніцу рэспублі-кі.

Да 17 чэрвеня будзе пра-цягвацца аперацыя «Экс-прэс-надзея». Звыш трох тон прадуктаў харчавання атры-маюць маючы патрэбу ў дапамозе, а таксама кінкі, дамы састарэлых і інвалі-даў, школы-інтэрнаты Мін-ска, Гомеля, Магілёва, Брэ-ста і многіх населеных пунк-таў гэтых абласцей.

Лідзя ПЕРАСЫПІНА,
кар. БелТА.

За пучэйкі дзесяць запаліў прафком

Звожнікі дзіцячымі гала-самі напуніліся пясчэрска-ла-гера «Беларусь» Мінскага трактарнага завода. Сюды на адначынак у першую змену прыехалі 500 хлопчу-каў і дзяўчынак — дзяцей трактаравадзельнага По-ўнаго машынабудаўнічага за-воду. Але запаліў іх толькі 330 рублёў плюс 14 рублёў на кіно. Астатнія ж траты ўзяў на сябе прафсаюзна камітэт прадпрыемства.

Усяго за лета тут на-правіць сваё здароўе 1,5 ты-сячы дзяцей.

Алег ПРАЦЬКО.

Камуністы заяўляюць аб сабе

ГОМЕЛЬ. Тут адбыўся агульнагарадскі сход каму-ністаў — членаў КПБ. На ім прысутнічалі каля 400 чалавек (у рабоце схода ўдзельнічалі таксама пра-дстаўнікі гэтай партыі з дзе-вяці раёнаў вобласці).

З дакладам «Аб палітыч-ным моманце» выступіў бы-лы першы сакратар гарко-ма КПБ Мікалай Пугачоў, пасля чаго ў спрэчках пры-нялі ўдзел яшчэ дзесяць чла-век. Усе яны гаварылі аб та-м, у якім жабрацкім станові-шчы апынуліся мільёны людзей у Беларусі, аб міжнародных сутычках, аб катастрофічных зніжэнні аб'ёму вытворчасці, шалё-ных цэнах, росце беспра-цоўцы.

У гэтай абстаноўцы, як лі-чаць некамуністы, сур'ёз-наму дзейнасці на пераход-наму крызісу павінна раз-гарнуць менавіта іх партыя, якая павінна, лічыць сабе роўнай сярод іншых партыяў і аб'яднаць свае намаганні з «прагрэсіўнымі сіламі». На сходы была створана гар-градская тэрытарыяльная арганізацыя партыі камуні-стаў Беларусі, якая выка-рыстоўвае выхадны да-ручаны стварыць яркія арганізацыі горада. Вызна-чаны і тэрмін — 2 месяцы.

Сёння ўвечерні ўсім прадпрыемствам, і асабліва-цім, якіх вываз за мяжу, на-мала прадукцыі. Гэтага нельга сказаць аб навапаліцкім вы-творчым аб'яднанні «Палімір». Яго вырабы не

маюць праблем са збытам. Яны добра вядо-мыя па ўсіх кутках Беларусі і за яе мяжамі.

НА ЗДЫМКУ: аператар вытворчасці поліэ-тлена Валентына ГРЭЧКА.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

РАДЫЦЕФАКТ

В. А. Супрункова — суп-рацоўніца Інстытута сабе-іаў АН Украіны — паведа-мляе ў інтэр'ю на радыёфак-це пра паспяховае выпрабаван-не прэпарату «Радыефакт» ў 6-8 разоў зменшэнні колькасці са-рэгентаў у арганізме чала-века. Да таго ж павышаюцца ахоўныя функцыі арганізма.

Дырэктар гомельскага за-воду пускоўных рухавікоў В. М. Жабінскі прапанаваў наладзіць выроб гэтага лека-ва на сваёй вытворчасці. Аднак адзінае пазіцыя першага намесніка старшын Дзяр-жкамгута Рэспублікі Беларусь па праблемах Чарнобыля В. М. Бур'яка, які лічыць, што гэта праблема не заслу-гоўвае ніякай увагі.

Дарэчы, прэзідэнт Украіны Л. Краўчук у час свайго ві-зіту ў Мінск браў з сабой гэтыя лекі.

Як вядома, былі старшын-ні Сіліцкага саюза і адзін з членаў ГЧП В. Старадуб-цаў выдзелены з турмы пад падпіску аб нявыездзе. 8-га чэрвеня аднак з іхных пад-пісчыкаў па справе ГЧП ма-лоць намер сустрэцца з на-іраўніцтвам Вярхоўнага Са-вета Рэспублікі і перадаць на-іраўніцтвам аб змяненні мер абмежаванняў для сваіх падбарончых.

Па словах аднаго з чыно-вікаў бина Засойн, «хрона-з'яшчы хутка. Але не вы-ра-шана пакуль пытанне аб кур-

А можа, Масква проста не ўспрымае нас усур'ёз?

Беларусь — адзіная з усіх дзяржаў СНД, якая дамовілася з Генеральным штабам Аб'яднаных Узброеных Сіл аб падзеле воінскіх часцей, што знаходзіцца на яе тэрыторыі, на Аб'яднаныя стратэгічныя сілы, падначаленыя Генштабу СНД, і рэспубліканскія ўзброеныя сілы.

У канцы красавіка закончыліся перамовы паміж дэлегацыяй камандавання АУС, якую ўзначальваў генерал-палкоўнік П'якоў, і дэлегацыяй Рэспублікі Беларусь на чале са старшынёй Камісіі ВС па патайных нацыянальнай бяспекі, абароны і барацьбы са злачыннасцю Мечыславам Грыбам. У выніку быў выпрацаваны Пратакол з пералікам часцей, якія ўвайшлі ў склад Аб'яднаных стратэгічных сіл СНД.

Гэты дакумент быў падпісаны прэм'ер-міністрам Беларусі Вячаславам Кебічам і Галоўнакамандуючым АУС маршалам Яўгенам Шапашніківым. Пратакол набудзе моц пасля яго ратыфікацыі Радой старшын дзяржаў СНД. Але фактычна гэты дакумент працуе ўжо зараз.

Чаму менавіта Беларусь першай аддала дамовіцца з Генштабам? На гэты конт мо-гуць быць розныя меркаванні. Магчыма, у Маскве настолькі звонкім бачыў праяву лаяль-насці з боку Беларусі, што не заўважыў, як Мінск за спі-най Украіны крок за крокам наўсерае яе шлях. Магчыма, Масква проста не ўспрыма-е Беларусь сур'ёзна: нават у якасці самай мілітарызава-най дзяржавы Еўропы наша рэ-спубліка не здолела пагражаць інтарэсам Расіі. Дарэчы, С. Шушкевіч, выступаючы пе-рад навушчымі Беларускай акадэміі кіравання, паведаміў,

«перамовы з дэлегацыяй Генштаба праходзілі канструк-тыўна. З яе боку не было вы-падкова ніякай лаяльнасці, а на-ваўніч Беларусі ваеннай ак-цыі і значнай колькасці час-цей кантрольнага падпарадка-вання — гэта адзіны для рэспуб-ліканскіх узброеных сіл. Але ад-былася дыскусія аб будучай прыналежнасці Віцебскай па-вара-дэскай дывізіі, павара-дэскай авіяцыі, Пінска-га навушчальнага цэнтра ВМФ, ваеннага медыцынскага скла-да і некаторых іншых фарміраван-няў. Але ў выніку ўзрух вер-х пункт гледжання беларускага боку».

Дарэчы, у газеце «Свабода» № 5 з'явіўся за майм подпісам матэрыял «Беларуская айма-ка — 130 тысяч чалавек». На па-верку высветлілася, што гэта адвольная кампанія аўтару-ла «Беларуская аймака» пры-брана ачэртавання ў «Незавіс-най газеце» ад 6.05.92. Прычым нідзе няма спасылкі на крыні-цу. Ніякіх аргументаў у гэце выданне я не аддаваў і ніхто не ўзгадваў «НГ» права на пе-радрук без спасылкі на крыніцу. Але мала таго, што газета «Свабода» парушыла аўтар-скія права, яна яшчэ і сказіла змест аргумента, прынесла ў аўтару Л. Прывалава тры сло-ва, якіх ён не казаў. У пры-ватнасці, «Свабода» піша: «Як

выказаўся старшыня падкамі-сіі ВС па абароне дэпутат Л. Прывалаў, «на ўсякі выпа-дак мы забралі адзін полк ба-марбардзіроўшчыкаў», у публіка-цыі ж «Незавісмай газеты» яна сказіла, што гэтыя словы належаць «прадстаўніку парла-менцкай камісіі па абароне».

Спасылка на Леаніда Прыва-лава ёсць ніжэй, але зусім з ін-шай нагоды. Між іншым, са-мыя сучасныя мадэлі самалё-таў ёсць не толькі ў беларус-кім бамбардзіравальным па-лку, як мяркуе «Свабода», а і ва ўсіх авіяцыйных частках, што адышлі да рэспублікі. Пры-дзешча падаваў на газету «Свабода» ў суд за парушэнне аўтарскіх правоў і скажэнне фактаў. Але вернемся да ас-ноўнай тэмы артыкула.

У выніку дасягнута дамоў-ленасці па тэрыторыі Белар-уі застацца значная групка стратэгічных сіл, падначаленая камандаванню АУС СНД.

У выніку падпісання Прата-кола аб падзеле воінскіх час-цей Беларусі ў адну гадзіну ператварыўся ў самую міліта-рызаваную дзяржаву Еўропы. Колькасць узброеных сіл рэ-спублікі зараз складае 130 ты-сяч чалавек. Да беларускага войска практычна поўнацю адыдуць часткі сухапутных войскаў і паветранай абароны, за-выключэннем некаторых наву-

шчыраў і імпарт капіталаў і інвестыцыйнай прадукцыі. Заяўлена нахонт таго, каб адмя-ніць падаткі і мытныя пошлі-ны на экспарт усіх відаў тава-раў і паслуг, а таксама ўсе эк-спартныя квоты і ліцэнзіі, за-выключэннем строга абмежа-ванага спісу тавараў. З друго-га боку, у «Напрамках» даволі яскрава прасочваецца задуму-лым шляхам прыцягнучы ў рэспубліку замежных прад-прыемнікаў, заходніх інве-стараў, якіх для іх рознага роду абмежаванняў, нават да-пушчыць да прыватызцыі...

Шчыра скажам, у апошнім выпадку налёта нам будзе з ім і пачацца. І тым не менш, усё гэтыя меры прадметаваны жыццём. Нягледзячы на апош-няе зменны, наша эканоміка па-ранейшаму была па сутнасці закрытай, варылася ва ўлас-ным саку. Сусветная ж прак-тыка, з аднаго боку, і сумны вопыт былога Саюза — з дру-гога, пераканаўча даказалі, да чаго прыводзяць, адпаведна, адкрыццё эканомікі і яе поў-нае адарванасць, ізаляванасць ад іншых эканомік. Мы гэтыя горкія плады і пажынаем ця-пер. І яшчэ, відаць, доўга буд-зем пажынаць. Прынамсі, мы яшчэ не так даўно баяліся (многія і цяпер баяцца), што капіталісты скупіць нас на корні. А аказалася, што ніко-му і не патрэбны, бо нас да ўсяго ж трэба яшчэ і карміць...

Здаецца, нарэшце пэўныя захады да інтэграцыі ў сус-ветную, і перш за ўсё ў заход-неўрапейскую, эканоміку ро-біцца. Ці перададзем толькі сваю сацыялістычную свядо-масць?

Іван БАРАНОЎСКІ,
аглядальнік «Звязды».

Ігар СІНЯКЕВІЧ,
уласны карэспандэнт
«Незавісмай газеты»
(для «Звязды»).

ЧАМУ І ЯК БУДУЦЬ ВУЧЫЦЬ ГРАМАДЗЯН НЕЗАЛЕЖНАЙ БЕЛАРУСІ

На пытанні карэспанданта агенства «Інтэрфакс» адказавае міністр народнай адукацыі Рэспублікі Беларусь Віктар ГАЙСЕНАК.

— Віктар Анатольевіч, Беларусь абвясціла сабе незалежнай дзяржавай. Цяпер яна мае права самастойна, без якіх-небудзь узгодненняў, вырашаць свой лёс. Як гэта адбілася і адбіцца на становішчы спраў у галіне народнай адукацыі?

— Мы пачалі распрацоўку нацыянальнай сістэмы адукацыі праз рэформаванне старой. На мой погляд, перамены ў сістэме адукацыі ў значнай ступені павінны вызначаць тыя напрамкі ў народнай гаспадарцы, якія жыццёва неабходны незалежнай беларускай дзяржаве. Напрыклад, рэспубліка адчувае цяжкасці ў сувязі з недахопам сыравіны і энерганоснасцю для добра развітай у нас галіны — машынабудавання. А метрыжы нешчы, казачаства, казанка багатыя! Значыцца, патрэбны свае прафесіяналы-геолагі, «светлыя галюны» ў галіне рэсурсаў і энергаспажывання. Фактычна сам-насам аталася Беларусь з чарнобыльскай бядой. Значыцца, патрэбны вучоныя-экалагі аднаведзіцца прафілю, А колькі патрэбна заробіць нам у сельскай гаспадарцы, іншых галінах!

— Напрыклад, што?

— Хоць бы адмовіцца ад цяперашняй так званай «басплатнай» адукацыі. Дарэчы, сапраўды бясцэнавай яна ніколі не была: срэды на ўтрыманне навуковых устаноў спажываюцца ў гэтым навуковым права падаткі. Але чаму чалавек, які

не жадае сам вучыцца ў інстытуце, фактычна павінен са сваёй кішнёнкі выплачваць вучубы аўсім незалежнай яму людзей?

— Але плаціць за вучубу ў ВНУ, відаць, будзе не кожнаму па кішнёнцы...

— Безумоўна, і для такіх грамадзян лічу неабходным увесці спецыяльную дзяржаўную сістэму крэдытавання. Банкі могуць прадастаўляць пазыку, якую студэнты паступова выплачвалі б на пазыках, зразумела, не «дракоўскіх» умовах. Гэта дасць людзям роўныя, як дарчы, і цяпер, стартаваць магчымасці ў жыцці. Не вярта, на мой погляд, браць плату за вучубу ў спецыяльных сярэдніх школах. Класа, прыкладна, да дзясятага. Далей, у ПТВ, тэхнікумах і ВНУ, за вучубу прэб плаціцца. Увоўне, што гэта дасць станоўчы эффект. Прынамсі, чалавек за свае «кроўныя» сапраўды будзе імкнуцца добра вучыцца, не будзе прагульваць апалячэння з яго ўласнай кішнёнкі заняці.

— Незалежная Беларусь, мяркуючы па ўсім, не ўявіць сабеі будучыні без рынку. Наколькі я зразумеем, вы маеце намер яго ствараць і ў галіне адукацыі. Якія жыць навільі, акрамя вышэй памянутых, вы збіраецеся ўводзіць, бадай, у самым важным на сённяшні

дзень напрамку — прафесіянальна-тэхнічнай адукацыі? — Цяперашняя сістэма ПТВ зусім не адпавядае патрабаванням сённяшняга дня і ў гэтым выглядзе, у якім знаходзіцца цяпер, абсалютна, на мой погляд, неадпаведная ўмовам рыначных адносін.

Па-першае, як правіла, нашы ПТВ рыхтуюць спецыялістаў закладу адукацыі, а не спецыялістаў адукацыі, якіх трэба рыхтаваць. Гэта дасць людзям роўныя, як дарчы, і цяпер, стартаваць магчымасці ў жыцці. Не вярта, на мой погляд, браць плату за вучубу ў спецыяльных сярэдніх школах. Класа, прыкладна, да дзясятага. Далей, у ПТВ, тэхнікумах і ВНУ, за вучубу прэб плаціцца. Увоўне, што гэта дасць станоўчы эффект. Прынамсі, чалавек за свае «кроўныя» сапраўды будзе імкнуцца добра вучыцца, не будзе прагульваць апалячэння з яго ўласнай кішнёнкі заняці.

Па-другое, даволі сабе ўзяць пад сумненне неабходнасць прадастаўлення навуковым ПТВ сярэдняй адукацыі. Перакананы, дамінаваць тут павінен ўсё ж прафесіянальнае. Мэта ПТВ—падрыхтаваць маладога спецыяліста такога ўзроўню, які дазволіў бы яму з максімальнай выгадай для яго самога «прадаць» сябе работадатцу.

Па-трэцяе, лічу неабходным у самы бліжэйшы час перагледзець прафілювую арыентацыю

нашых ПТВ. Яна, на маю думку, не адпавядае ўнутраным патрабам Беларусі.

Аккрама таго, бурнае развіццё эншнэпалітычнай і эншнэжэнамічнай дэянасі нашай незалежнай рэспублікі патрабуе шмат перакладчыкаў. Іх на Беларусі рыхтуюць толькі інстытуты ў бліжэйшым мове. Лічу, што гэтага зусім недастаткова. Неабходна ў бліжэйшым часе адкрыць некалькі ПТВ, якія рыхтавалі б «пелумачоў» для чыста тэхнічнай работы ў розных СІ, дзяржаўных установах, прыватных фірмах.

— З развалам СССР роля рускай як мовы міжнародна-нашых зносін у Беларусі фармальна пачынае страчваць сваё значэнне. Па спробах бавікоў у некаторых школах спыняцца выкладанне на рускай мове. Ші будзе ўважана ўважана імя ПТВ і Беларусі інстытуце замежных моў вывучэння рускай як адна з замежных моў?

— Магчыма, калі-небудзь і будзе. Але не ў бліжэйшых гадах. Зусім з вамі згодны, што фармальна павінен рускай мове ў нашай рэспубліцы ў сувязі з эпохімі палітычнымі развіццямі значна пахіснулася. Аднак трэба зразумець, з жыццёвых рэалій: адразу цалкам перайсці на беларускую мову насамрэч у рэспубліцы не ў стане. З ця-

жэй часу сітуацыя можа змяніцца. Для гэтага многае трэба зрабіць. Сёе-тое ўжо робіцца. Так, у сярэдніх школах значна павялічываецца колькасць заняткаў па беларускай мове і літаратуры. Дарэчы, я лічу, што ў сярэдніх школах рускую мову трэба вучыць з 4-га, а не з 1-га, як цяпер, класа. Дасягнуць гэтай мэты адразу занадта складаная мена. Аккрама, яшчэ дасца работа на стварэнні новых, беларускіх падручнікаў па розных дысцыплінах.

— Але яны, здаецца, былі і раней.

— Гэта былі звычайныя копіі агульнавядомых падручнікаў, толькі на беларускай мове. Цяпер жа распрацоўваюцца сапраўды беларускія падручнікі і метадычныя дапаможнікі па літаратуры, гісторыі і многім іншым прадметах з улікам нашых нацыянальных асаблівасцей.

— Але тут жа, напэўна, узнікае мінства праблем. Цяе, на чым і на якіх срокі прывадаць гэтыя падручнікі? Колькі палеры і наліграцічных паслуг цяпер проста астранамічны!

— Сапраўды, на сённяшні дзень гэта адна з асноўных нашых праблем. Раней падручнікі ў Беларусі прывозіліся ў размяржаванні цэнтральных органаў з Расіі, а друкаваліся ўжо ўжо неўсучаснай ГДР. Цяпер

з падручнікамі цяжка. Кошт асобных экзэмпляраў даходзіць да 100 рублёў за адну кнігу. Калі ў 1991 годзе мы заціралі на набыццё падручнікаў каля 10 мільёнаў рублёў, дык цяпер даводзіцца «раскашываць» ўжо на 500 мільёнаў. А ведаеце, колькі цяпер будзе каштаваць звычайная школьная дошка? Да 10 тысяч рублёў! Мы спрабуем знайсці выйсце са становішча, але не ўсёды гэта ўдаецца. Сітуацыя з матэрыяльна-тэхнічным забеспячэннем школ пакуль вельмі складаная. Крытычная сітуацыя склалася са школьнай мэбляй. Школы не ў стане не купіць, і вытворцы яе паражылі спыніць выпуск мэблі, змяніць прафілю. А што будзе далей? Не меншая праблема ў працэсе станаўлення беларускай нацыянальнай школы — кідарэня. Большасць настаўнікаў не гатовыя выкладаць на беларускай мове. Трэба ў самы бліжэйшы час праводзіць іх масавую перападрыхтоўку. Гэта вельмі складана.

— Я чуў пра ваш намер правесці рэарганізацыю апарату Міністэрства народнай адукацыі і месцовых упрэўленняў. Гэта праўда?

— Так. Перш за ўсё, павінны змяніцца функцыі міністэрства. Яно, на мой погляд, павіна стаць аналітычным цэнтрам, становішчы, у пазыцыі самападаўлення сваёй культуры і нацыянальнай мовы, у стане сацыяльнага самаабароні і дэградацыі этнасу. Такую сукупнасць нацызональна перамяняе грамадскія катаклізмы. Яна аслаблена. Праблема бясцэнага выхавання з чарнобыльскай катастрофы, напрыклад, у такой сітуацыі невырашальна, бо перамагчы катастрофу можа толькі сам народ (грамадства) коштам сваёй высокай самаарганізацыі. Зольнасць да самаарганізацыі ў нацыі з прыгнечанай культурой і неразвітой нацыянальнай сяміадысцыплінавай. Выхад, ве, з'яўляючыся адначасна ма-гішчынама нацыі.

— Францыя — гэта французская мова, — сказаў паўднёна-азаі французскі грамадска-палітычны дзеяч, прыхільны на Беларусь. Французы яшчэ мала ведаюць пра справы ў нашым гаспадарстве. Але на Захадзе няма дзяржаўных функцыянераў, хто ведае б і ці, тым больш, неавідзель б сваю нацыянальную мову. Нават вартаў за існуе з такімі комплексамі. Вяртанне ў Еўропу бс гуманітарных і культурных каштоўнасцей нацыі не магчыма. Месца такой страчанай супольнасці на задворках цывілізацыі. Вядома, беларускую экспертаментальную гэта не хвалюе, што сведчыць пра зыбасць яе стану, дачаснасць існавання, пра накіраванасць яе ідэі, хоць шлях Беларусі будзе нялёгкім.

Паводзіны Вярхоўнага Савета цяпер, напярэдадні рэфэрэндуму, нагадваюць дэспічны дэспічны футбольнай каманды, якая вядзе бяздарную адбойную гульню. Прапануюцца прыняць Закон аб прыватнасці і — не прымаеца. Наоштва? Наменікатурная ж «прыватнасць» і так ідзе паспяхова. Тады прапануе Апазіцыя Народнага Фронта праект закона аб прыватнай уласнасці на зямлю. Не трэба такога закона, — выразілі «народнае абранікі». Затым выносіць БНФ праект закона аб карупцыі. Але не патрэбны гэтым «народным абранікам» і такі закон. Яшчэ чаго, і так адны не прыемнасці. Тады прапануе Апазіцыя праект рэформы Вярхоўнага Савета. Але і рэформаванне дэпутатаў-наменікатуршчыкі таксама ня хочучы. І рэфэрэндум не жадаючы, і рэформы бавіцца, і «зямля не хачаць». А калі прапанавалі «парламенту» прыняць прысугу на вернасць народу і дзяржаве Беларусь у аказаванні міністра абароны, «народнае абранікі» аж не рукамі зыхвалі — «не ідае». Ну і ну, як кажуць, слоў няма. Перафразуючы Купала — а чаго ж бы захачелася ім, сляпым, глухім? ... Пытанне для псіхолога.

Тым часам спыніцца яскос, абшэпаша, растуць цэны, папыраецца карупцыя, распадынае навука, культура, мараль, людзі пачынаюць самі захопліваць зямлю, горшыцца, злавацца. Ці паспеем зварыць лягушкі адкорнікі КПРС? Прытым паміркуна, каб згода для кансалідацыі. Як кажучы — высветлім на рэфэрэндуме. А пакуль што хораша варымся, спадзеся.

Зінон Пазыняк, народны дэпутат Беларусі.

Пункт погляду

У ЧЫМ сутнасць гэтай з'явы ведаюць не толькі французы. Каб хто з'явіўся такі жорсткі, што наважыўся б звярнуць жыццё лягушкі і кінуў не атрымаўшы б. Лягушкі імгненна выскачылі б. Чалавек, узброены марксісцка-ленінскай тэорыяй, пэўна, падыйшоў бы да гэтай задачы інакш. Ён укінуў бы жыццёвую ў посуд з халоднай вадой і пачаў бы павольна падграваць на агні. Лягушкі зварыліся б.

Нешта падобнае воль ўжо пэўна час адбываецца з нашым грамадствам. Працуюць прадпрыемствы, рэгулярна пастаўляюць прадукцыю ў Расію (асноўны партнёр Беларусі), але грошы адцягваюць за гэтую прадукцыю не атрымліваючы. Дакладней, атрымліваюць, але з наўмыснай затрымкай на некалькі месяцаў. За гэты час у выніку інфляцыі рубль абшэпашаецца прыкладна напалову, і «прадаўцы» атрымліваюць сваю зарплату за вырабленую прадукцыю ў той жа наўнявай грашовай колькасці, але фактычна напалову меншую па кошту. Толькі бы гэтага не ведае б верныя сваёму «наменікатура» — пракумуністаму кіравніку, якое «прамажэ» інае ідзе «судла» за Расію. Такім чынам, Масква грэе рукі на інфляцыі за кошт Беларусі.

Беларуская нацыянальна-патрабна, няўлічана б, але маючы, бо... лягушкі варыцца. Адкуль ёй, лягушцы, ведаць, што яе чакае. Як начальства скажа, так і будзе.

«Порвалася» пражэе эканамічнае звязі, — з наёмкам тлумачыць кіруючыя шмалд-бюргеры. Тым часам «связі» ох якіх моцныя. Азім канец гэтай «связі» пятай на шы ў беларуса, другі ў Маскве прыязаны да рукі друкарскага станка, што штэпавуе рублі. Пакрыўшчы ручку і... «чык» — задымляе «суверэнітэ».

За апошняга паўстаў бачым, што «задымляе» беларускія прадпрыемствы сідзіць на картэжы, а працуючы без зарплаты. Масква прытрымалася грашовому масу, астатняе зрабіў розным тэмплі інфляцыі, перакос і розніца ў цэнах і спекуляцыя на гэтых з'явах, узбудзена ў рант палітыкі.

Нічога не зробіць, давалася прыхільнікам «связі» тэрмінова ўводзіць шматразовыя купоны (разліковыя білеты). Пры гэтым па традыцыі сарамліва замоўчана, што ўвядзення шматразовых купонаў як часовага сроку для абароны беларускага спажывацкага рынку як прамажэвача кроку да ўвядзення талерэа задымляе доўгачасна Апазіцыя БНФ прымае і аргументацыю Апазіцыі іншая «народнае абранікі» спаткалі, як звычайна, уполіканнем. Цяпер воль называюць гэтыя запозненія шматразовыя купоны часовымі беларускімі грашамі, глядзячы на іх, як на панавую ад сваёй бязгледзасці.

Панавіць не будзе. Гэта трэба абавязкова падкрэсліць. Разліковыя білеты, безумоўна, могуць палепшыць становішча (аслабіць, каб іх выкарыстоўвалі крыху інакш, як прапанавана). Але дэяне іх часовае іх станоўчы эффект разлічыны на некалькі месяцаў (у лепшым выпадку да аднаго года). З гэты час трэба падрыхтаваць усе неабходнае для ўвядзення беларускай валюты ў тым ліку і надрукаваць тале-

Эфект паддоследнай лягушкі

ак гэта іх, трыналіцца гучыць. — у луху. Не выпадкова Беларусі Народны Фронт называеца «Адраджэнец». Гэта ключ да гістарычнай перспектывы, да народнага жыцця.

Пасля 25 жніўня 1991 года, прызнаюся, я з пэўнай асяржэнасцю назіраў за паводзінамі ўладнай наменікатуры. Цяпер перакананы (хоць і адразу было зразумела), што дэмавіны былі мае асяржэгі. Справа ў тым, што тэарэтычна беларуская наменікатура мала рэальна маючыся адным махам адкінуць БНФ на перафармі палітыкі. Для гэтага ёй, трымаючы ў руках усё ўладу, варта было толькі рэальна стаць на пазіцыі нацыянальна-культурнага адраджэння і нацыянальнага будаўніцтва суверэнай беларускай дзяржавы па прыкладу расійскай, украінскай, малдаўскай і іншай наменікатуры. Народнаму Фронту было б тады вельмі няпроста змагацца за дэмакратычныя рэформы ў такой мабільнай наменікатурай. Аднак беларуская наменікатура, выхаваная на нацыянальна-іглістычнай ідэалогіі і актыўна аднавілася па сваёй прыродзе нацызональнай да мадэрнізацыі і рашучых палітычных паваротаў. Пастава б перадаксыналь, супярэчліва, і кавсерватыўная. Яна, гэтак жа, як раней КПБ—КПС, імхнеча ажыццяўляла манатэістычную ўладу ў нацыянальнай дзяржа-

Ад рэдакцыі. Публікуючы артыкул підара апазіцыі БНФ у Вярхоўным Са-вэце Зінона Пазыняк, рэдакцыя спадзеяцца на чытацкі рэзанс, на шырокую дыскусію эканамістаў, палітолагаў, грамад-скіх дзеячэў аб шляхах выхаву краіны з эканамічнага і палі-тычнага крызісу.

Мусім зазначыць: катэгорычнасць многіх ацэнак, выказаных у артыкуле З. Пазыняк, на нашу думку, не можа лічыцца слухнай. У прыватнасці, сцвярджэнне аб тым, што Расія ра-буче Беларусь, затыкаючы спярдзінае аб тым, што Расія ра-буче інфляцыю, яна сцвердзіла. Як вядома, на ташчэнцкай сустрацы підраў дзяржаў дасягнута пагадненне аб перапырды апла-це ўсіх узамежных паставак.

Спрэчнымі выгладзіць і некаторыя іншыя адзначаныя вы-вады З. Пазыняк, паводле якіх становішча ў сённяшнім бе-ларускім грамадстве пазначваецца аўтарам, на нашу думку, знярок спрэчна, схематызавана, без уліку многіх зменшч і ўнутраных фактараў.

Тым не менш «Звездзе», з павагай ставімся да пазіцыі аўтараў, і надалей гатовыя прадастаўляць свае старонкі, не толькі тым, з чымі меркаваннямі цалкам згодна.

Выставіць — расказвае супра-чаючкі музей. Валіяцыя Смалкоўска, — што крышталі не толькі запамінаючы, але і перадаючы інфармацыю — зарад, дарчы, уся суперс-часная тэхніка працуе на

ВЫСТАВЫ

«МАЛАХІТАВАЯ ШКАТУЛКА» — НА ГЕАФАКУ Біруза сімвалізуе капрыз, апал — зменлівасць і няўстойлі-ваць, сапфір — навадарот, пастаянасць; ізумруд — надзею, тэпа — рэзунас, сардэнк — сямейнае шчасце, алмаз — шчэціна.

На выставе-продажы «Талісманы свет каменя», якая працуе ў музеі зямлязнаўства географічнага факультэта БДУ, можна прыўзняць заснону над загадкаваасцю і магічнасцю каменя.

Выстава арганізавана пры садзейнічанні Географічнага таварыства рэспублікі. Тут прадстаўлены мінералы і горныя пароды ўсіх канты-нентаў планеты.

— Вучоныя прыйшлі да

— Рубікіны, інжынеры —

Ужо больш месяца ў калгасе «Перамога» Бярэзінскага раёна пасуць жыт-лу на летніх пашах. Кармоў у восені ў гаспадарцы было нарыхтавана дастаткова. Але ж нікі нарыхтаваны ў запас корм не заменіць жыццё маладую сака-

вітую зеляніну. З пераходам на пашам-пашы, натуральна, адразу ж павялічы-ліся надой малака.

Траці сезон пасе калгасны статак Іван-Пятровіч ГАЙДУКОЎ, змяніўшы рычагі-трактара на доўгую пастуховую пугу.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

ЗАКОН, ПА ЯКОМУ ВЫДАДУЦЬ ПЕНСІЮ

Гэтая дакумента чакалі з такім нецярпеннем, які, відаць, ніводнага інаша. І перш-наперш павярну-лі і працы, пенсіонеры, інваліды — адныя словы, тым, чыя жыццё і дэячыі лёс у асноўным залежаць ад таго, як будзе абвешчана і дэячыі Закон Рэспублікі Беларусь «Аб пенсійным забеспячэнні».

І хоць уступіць у дэяне толькі з 1 студзеня 1993 года, зусім не лішнім будзе сказаць аб тым, што ён прынясе той катэгорыі насельніцтва, дзюла якой распрацоўваўся і якая больш за ўсё ў ім зацікаўлена, адчувае патрэбнасць.

— Чым вызначаецца новы Закон, якія яго характэрныя асаблівасці і перавагі ў параўнанні з пенсійным заканадаўствам, што пакуль працягвае дэячыі цяпер? З такога пы-тання пачалася наша размова з начальнікам упраўлення пен-сій і дапамогі Міністэрства са-цыяльнага забеспячэння РБ Уладзімірам Іванавічам ЖЫШКЕВІЧАМ.

— Відаць, не памылюся, калі скажу, што па сваёму аб'ё-му (у 91 разе) — для ІІІ і ІІІ груп. Агульнае павялічэн-не мінімальнай выплаты з выд-ку страты кар'еры. Напры-клад, на кожнага непрацадоль-нага члена сям'і яны вызнача-юцца ў размеры 30 працэнтаў сярэднямесячнай заробку кар'еры, але не менш чым 100 працэнтаў мінімальнай пен-сіі па ўзросту. Максімальная спрэчканы і уніфікаваны надбавкі да пенсій і іх павы-шэнне по ўсіх катэгорыях, што выгада адзводнае гэты Закон ад тых заканадаўчых актёў, якія дэячыі цяпер.

Воль толькі некаторыя нова-ўвядзенні і перавы гэтага да-кумента. Але адначасова варта сказаць і аб тым, што яго неляг разглядаць нека ад-абодна.

рэзкім павелічэнні яе абсалют-нага размеру ў апошні час фактычна заробку, узяты тым для налічэння пенсій, не адпавядае сённяшніму ўзроў-ню аплаты працы. Да таго ж многім ветэранам да гэтага часу не было асабліва неаб-ходнасці ўжываць поўны пра-цоўны стаж: ён ніколі не ўплываў на размер пенсіі. Таму ў многіх проста «выпалі» гады працы ў даваенны і ваенны час, работа ў калгасе і саў-гасах да 1965 года, вылічэн-ня шмат іншых розных вы-падках. Менавіта з мэтай, каб нічога не забыць, не ўпусціць, цяпер і пераглядаецца літа-ральна кожная пенсійная справа. Улічэнне, які дадат-ковы аб'ём работы наваліўся на спецыялістаў са забеспяч-неннем? А ім жа неабходна выконваць і свае пастаянныя, штодзённым абавязкі, якіх таксама шмат. А вольмем бяско-нечна змены памераў мінімаль-нага пенсій. Не паспеем зрабіць азім перазапіс, які трэба брацца за чарговую арыфмэты-ку. На жаль, нашы заканадаў-чы нікі не хочучы зразумець гэтага і не лічаць за намі. Пас-пешліва, у апошні момант пры-маючы рашэнне, вызначваючы гранічна кароткі тэрмін — і неадкладна выконваеце. У вы-ніку што? Проста фізічная не-магчымасць счасоваеа зрабіць перазапіс пенсій і самае не-дэрававаць — затрымаць іх вылічаль, ад чаго першыя перш-наперш тым жа пенсіонеры, інваліды. Так што ў гэтай жы-цёва важнай справе таксама павіна быць нейкая паслядо-ўнасць і разумная стабільнасць.

— Многія аўтары лісмаў скардзяцца на тое, што цяпер мінімальнае пенсію ўстаўля-ваецца і тым, хто мае вялікі працоўны стаж, і тым, хто ўсё жыццё біў інды, адсядзеся ў цынку. Хіба ж гэта правіль-на, справядліва?

— Не, гэта зусім не так. Тым, хто шмат і шчыра прапрацаваў, законам не абдымаць і не па-коруляваны. (Скажам, артыку-лы 23, 68—70 рэгулююць раз-меры пенсій, даючы магчы-масць людзям атрымліваць дастаткова высокі — ад 55 да 75 працэнтаў свайго было-га заробку. І гэты ўзровень будзе пастаянна падтрымлі-вацца). А што датычыць міні-мальнай пенсіі па ўзросту, то

Гутарыў Іван БРАЛІКА.

